

- та інновації розвитку : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. 30–31 жовтня 2014 р. / за заг. ред. Л. В. Транченко. – Умань: ВПЦ «Візаві», (Видавець «Сочінський»), 2014. – 224 с.
3. Блонська В. І. Вдосконалення планування у стратегічному управлінні розвитком підприємства / В. І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : НЛТУ України, 2008. – Вип. 18.1. – С. 114–119.
 4. Шилова О. Б. Соціально-економічні аспекти стратегічного планування виробничої і підприємницької діяльності / О. Б. Шилова // Економіка АПК. – 2006. – №8. – С. 60–64.

Євчук К. А., к. т. н. Куценко В. Й.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ЦІННА СПАДЩИНА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

«Ми тут жили ще за часів потопу.
Наш корінь у земну вростає вісь.
І перше, ніж учити нас, Європо,
На себе ліпше з боку подивись.
Ти нас назвала хутором пихато.
Облиш: твій усміх нам не допече,
Бо ми тоді вже побілили хату,
Як ти іще не вийшла із печер».
Борис Олійник

Трипільська культура – унікальне явище в історії людства, яке з'явилося у 5500 р. до н. е. і було відкрите у 1983-1984 рр. Вікентієм Хвойкою. Трипільська культура зробила величезний внесок у формування людської цивілізації не тільки на території фактичного місцезнаходження, але й у всьому світі. Нажаль, сучасне суспільство не приділяє належної уваги такій цінній спадщині і феномен трипільської культури досі залишається неоціненим. Між тим, зародження культури життєдіяльності, у тому числі господарювання, починалося у пониззях Дніпра, поширилося на території між Дністром та Бугом і згодом почалося широкомасштабне розгортання територією сучасної України. Це свідчить про те, що українці є нащадками трипільців. І кожен з нас повинен усвідомлювати, що наші великі пращури стояли у витоках людської цивілізації та культури господарської діяльності.

У чому ж той феномен трипільської культури?

Історичні етично-моральні культурні цінності втілюються у життя – суспільством. Трипільська культура самотутня й багатогранна. Ця спадщина є саме такою через життєстверджуючі та довговічні цінності, що сповідували трипільці, та набуті ними якості успішного господарювання. Перш за все треба сказати, що це були дуже високодуховні люди, які культивували ідею про душу та її вічну природу. Синтез моралі та етики допомагав трипільцям жити за об'єктивними законами розвитку Всесвіту, протистояти хаосу, підтримувати існуючий земний матеріальний лад. Про це свідчить навіть певна система побудування населених пунктів трипільців – у центрі духовна споруда, а навкруги неї домівки. Це нагадує космічну систему – як планета Земля обертається навкруги Сонця, так і життя всіх мешканців обертається навколо цього майдану. Світоглядні основи також були відображені у космогонічних моделях, які трипільці широко використовували у розписах глиняних та керамічних виробів і осель: коловорот – символ плинності часу і універсального круговороту Всесвіту; дуалізм, під яким трипільці розуміли боротьбу темряви зі світлом, «космосу і хаосу»; триєдність – уявлення про вертикальну будову Всесвіту – три яруси розпису посудин, де нижчий ярус символізує землю, середній – повітря, а верхній – небо, що також ототожнюється з природним циклом – життя, смерть і воскресіння, який був основою релігійних вірувань трипільців.

Високоморальна основа трипільського народу дала йому можливість не мати матеріальної залежності та поштовх до створення цивілізації з усіма необхідними матеріальними благами, як наслідок пріоритету духовних цінностей. З'явилися нові види ефективних знарядь праці – постійно вдосконалювалася система обробки кременю, існували каменярі, горни та плавильні печі, використовувалися досконалі методи лиття та кування для виготовлення інструментів з міді, що свідчить про високий рівень металообробки. Відбувається розвиток гончарства, яке було виведено у окрему галузь і саме трипільцями було винайдено повільне гончарне коло, яке гончарні майстри використовують і зараз. Ще однією інновацією трипільців було ткацтво. Саме у них з'явився перший ткацький верстат, на якому виготовляли естетичний одяг.

Головним досягненням племен Трипільської культури став новий етап у господарюванні, а саме перехід від збирання рослин до їх вирощування (окультурення), від полювання на тварин до їх розведення. Це був великий еволюційний крок розвитку економіки трипільського народу, наслідком якого стала велика господарська активність, накопичення матеріальних багатств, що у свою чергу призвело до концентрації розрізнених сімейних господарств з радіальним методом забудови осель. Цей метод і досі використовується при побудові міст. І тут трипільці були першими, зробивши так звану «міську революцію».

Отже, Трипільська культура унікальна тим, що в ній органічно поєднане моральне та матеріальне. Добре, що у нас така животворна спадщина, що у такі далекі часи наші пращури розуміли, що без світоглядної основи життєдіяльності й господарювання не буде гармонії між людиною та Всесвітом, людиною та суспільством, а, отже, не буде радості життя та сталого (життєдайного, довговічного) розвитку, про який так піклуються сьогодні усі економісти планети. Сучасна світова та національна економічна криза не фінансово-економічна, а етично-моральна. Першим кроком до забезпечення сталого розвитку є соціальна відповідальність особистості, трудового колективу, держави та суспільства в цілому. Незважаючи на існуючу концепцію сталого розвитку Г. Дейлі, яка була оприлюднена ще у 70-х рр. ХХ ст. і трьох самітів ООН, людство не тільки не наблизилося до запланованої стійкості від криз, банкрутств та тотальної бідності, а навпаки віддалилося від неї. Тому, економічний (кількісний) ріст має переходити в якісний (покращення доброякісності продукції та послуг) для максимального задоволення нужди, першочергово, мешканців території функціонування підприємства.

Знання про те, що моральність і закони Всесвіту є основою людського життя передалися нам, нащадкам трипільців, як головна і безцінна спадщина, яку треба плекати, якою треба пишатися і втілювати у повсякденне життя.